

Larvik
kommune

FOLKEVALGT PROGRAM

Kommuneøkonomi

27.2.24

PROGRAM

17.00	Velkommen	Gro
17.10	Hvor kommer pengene fra?	Hilde Merete
17.25	Inntektssystemet	Ketil
17.40	Budsjettfordeling i Larvik	Hilde Merete
17.50	Spørsmål i plenum	Gro
18.00	Pause	
18.15	Statsforvalterens rolle i strategiprosessen og kommuneøkonomi Kommunestyrets ansvar, lovkrav og tjenesteansvar, Robek og erfaringer fra omstillingsarbeid. Budsjettprosessen, forutsetninger og politiske føringer. Behovet for langsiktig planlegging.	Statsforvalteren
18.50	Pause	
19.00	Hvordan skape politisk handlingsrom	Hilde Merete
19.20	Spørsmål og refleksjon i plenum	Gro
19.30	Rapportering og analyser	Hilde Merete
19.50	Hvilke tema skal vi ta opp neste gang vi møtes i Folkevalgtprogram økonomi?	Gro
20.00	Takk for i kveld	

Politisk årshjul

Folkevalgtprogram:

- 27.2.24:
Kommuneøkonomi
- 12.3.24: Omstilling
- 3.4.24: Roller

Budsjettseminar:

- 28.2.24
- 9.4.24
- 28.5.24

Programstyret B2030:

- I forkant av alle FSK

Kommuneøkonomi

- kompleks og svært detaljstyrt økonomi
- store dokumenter produseres
- dagens mål
 - formidle bakgrunnskunnskap
 - lettere å lese dokumenter
 - lettere å forstå dokumenter
 - lettere å vite hva dere lurere på

Hvor kommer pengene fra...

4,5 mrd kr

- Mulighetsrom for inntekter; begrenset
- Statsbudsjettet; grønt hefte
 - regelverk; forsiktighetsprinsipp
 - skal budsjettere etter statens forutsetninger
- øremerket tilskudd
 - særskilt tildelt, rapportering
- gebyrinntekter; tjenesten betales av bruker
 - selvkost, behovsbasert, makspris
- eiendomsskatt (2023-2024)
- avkastning POF
- årsresultat

Inntektssystemet for kommunesektoren

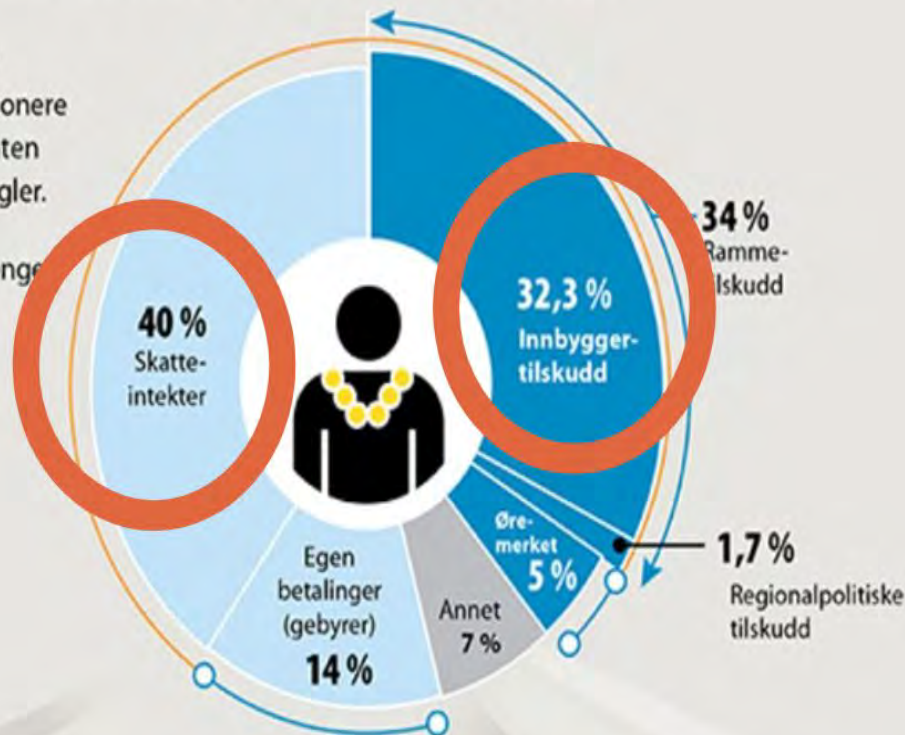

Slik får kommunene inntektene sine

FRIE INNTEKTER er midler kommunene fritt kan disponere uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler.

RAMMETILSKUDET er penger som fordeles fra staten til kommunene.

- Fra innbyggerene
- Fra staten
- Frie inntekter
- Bundet

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Inntektssystemet skal ivareta (nasjonale mål):

- Høyt nivå på velferdstjenestene
- Likeverdig tjenestetilbud
- Lokalt selvstyre
- Stabile rammebetingelser

Men: Store lokale forskjeller ift behov for tjenester

Inntektssystemets tre hoveddeler

1. **Delvis skatteutjevning** - store konsekvenser for mange kommuner.
2. **Full utgiftsutjevning** - rettferdig når vi er enige om hva som skal telles.
3. **Regionalpolitiske tilskudd** - er mer politikk enn inntektssystem og særlig viktig for små kommuner og distriktskommuner.

Men husk:

Dette er fordeling av en fastsatt ramme i kroner – ikke et refusjonssystem for faktiske utgifter!

Inntektssystemet- for et likeverdig tjenestetilbud

Frie inntekter = Skatt og rammetilskudd

Skatteinntekter

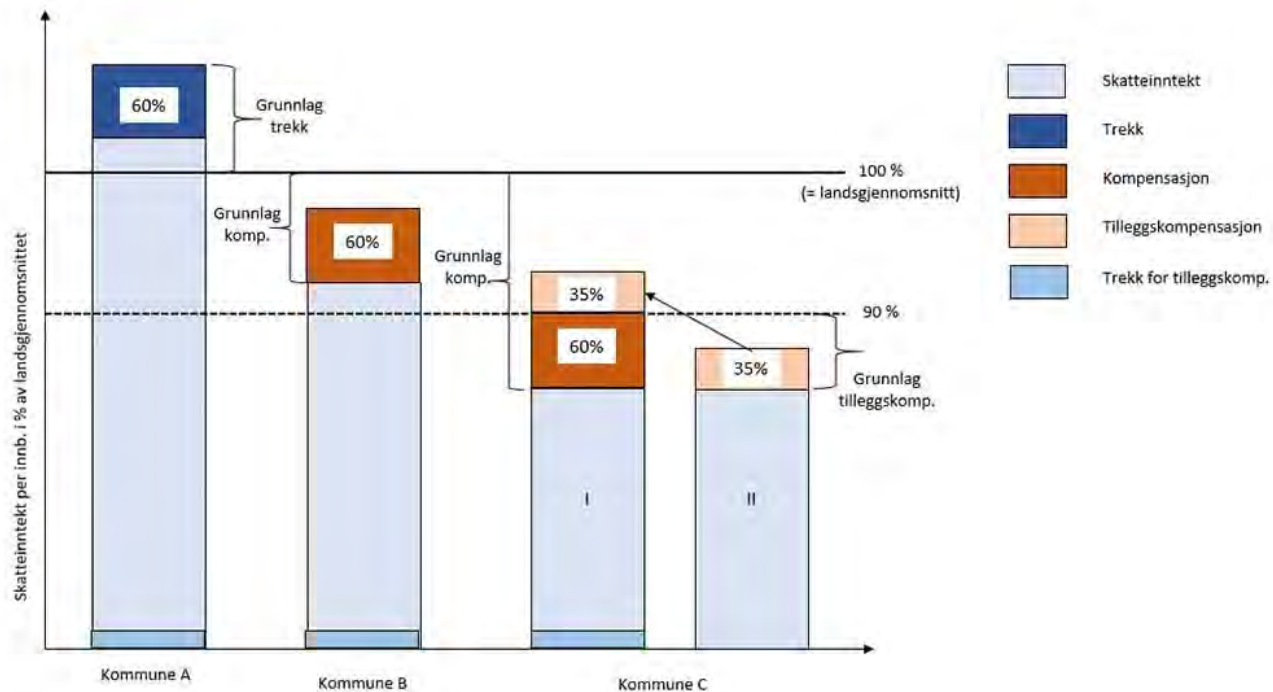
- ca 40 % av inntektene til kommunene
- Landssnitt, 38 348 kr pr innbygger,
Larvik 35 012 kr pr innbygger
- Inntektsutjevning

Ikke del av inntektssystemet:

- Eiendomsskatt
- Havbruksfond
- Inntekter fra kraft, fond m.v

Hvordan fordeler skatteinntektene seg mellom kommunene?

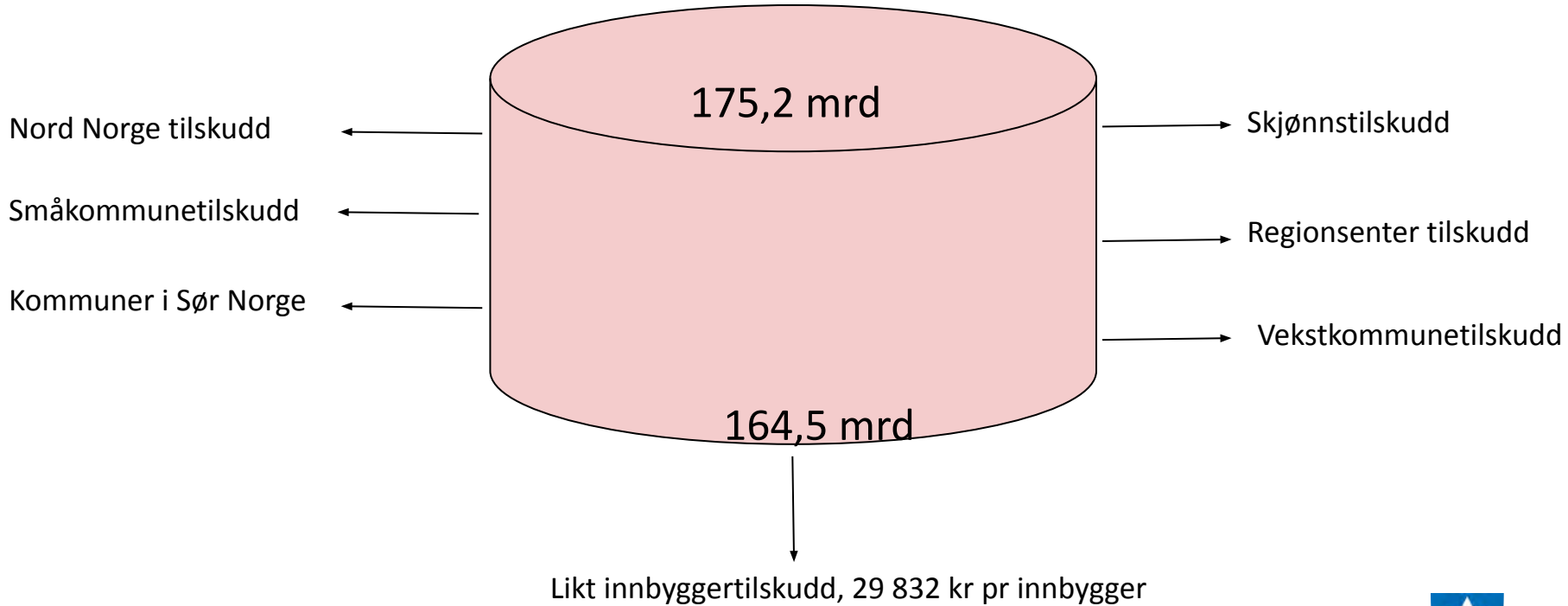

Hvordan har dette slått ut for Larvik?

	Skatt i % av landsgjennomsnittet				Skatt i % av landsgjennomsnittet etter inntektsutjevning			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Larvik	86,2 %	87,0 %	84,9 %	91,3 %	94,7 %	94,7 %	94,3 %	95,2 %
Landet	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Rammetilskuddet

Inntektssystemet - for et likeverdig tjenestetilbud

Rammetilskudd

- 1 - Likt pr innbygger, kr 29 832
- 2 - Omfordeling etter objektive kriterier:
(utgiftsutjevning)
- 3 - Regionalpolitiske tilskudd
 - Regionsentertilskudd
 - Skjønnstilskudd

Grønt hefte:

- Beregningsteknisk informasjon som viser fordeling av rammetilskuddet for den enkelte kommune
- Følger statsbudsjettet

Inntektssystemet – utjevning av utgifter

- Det er en delkostnadsnøkkel for hver sektor som omfattes av utgiftsutjevningen
- Et sett av objektive kriterier som forklarer hvorfor kommunenes utgifter til sektoren varierer(Demografi, enslige forsørgere, uføre, utdanningsnivå etc)
- Hvert kriterium har en vekt som sier hvor mye av utgiftsvariasjonen som forklares av kriteriet
- Oppdateres i tråd med statistiske analyser av hva som forklarer kostnadsforskjeller, som:
demografi, sosioøkonomiske forhold og bosettingsmønster

Inntektssystemet – utjevning av utgifter

Kriterium	Vekt i dagens kostnadsnøkkel
Andel innbyggere 0–1 år	0,0057
Andel innbyggere 2–5 år	0,1355
Andel innbyggere 0 år	
Andel innbyggere 1–5 år	
Andel innbyggere 6–15 år	0,2632
Andel innbyggere 6–12 år	
Andel innbyggere 13–15 år	
Andel innbyggere 16–22 år	0,0236
Andel innbyggere 23–66 år	0,1051
Andel innbyggere 67–79 år	0,0570
Andel innbyggere 80–89 år	0,0775
Andel innbyggere 90 år og over	0,0389
Gradert basiskriterium ¹	0,0159
Sonekriteriet	0,0100
Nabokriteriet	0,0100
Landbrukskriteriet ²	0,0021
Innvandrerne 6–15 år, ekskl Skandinavia	0,0070
Antall personer med psykisk utviklingshemming 16 år og over	0,0491
Ikke-gifte 67 år og over	0,0459
Dødelighet	0,0459
Uføre 18–49 år	0,0063
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0082
Opphopningsindeks – dagens (skilte/separerte*ledige*lavinntekt)	0,0093
Opphopningsindeks – ny (ledige*lavinntekt)	
Aleneboende 30–66 år	0,0189
Barn 0–15 år med enslig forsørger	0,0186
Lavinntektskriteriet	0,0117
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165
Innbyggere med høyere utdanning	0,0181
Lønnstakere i heltidsstilling	
Aleneboende over 67 år	
Antall pasienter rus og psykisk helse (NPR)	
Sum	1,0000

Tjeneste	Vekting	Utgiftsbehov i Larvik	Bidrag til inndeks
Barnehage	0,1581	0,9202	-1,3 %
Administrasjon	0,0805	0,9357	-0,5 %
Landbruk	0,0021	0,8918	0, %
Grunnskole	0,2533	0,9377	-1,6 %
PLO	0,3495	1,1394	4,9 %
Kommunehelse	0,0553	0,995	0 %
Barnevern	0,0452	1,009	0 %
Sosialtjenester	0,056	0,9952	0 %
Kostnadsinndeks	1,0000	1,01478	1,5 %

Budsjettfordeling i Larvik

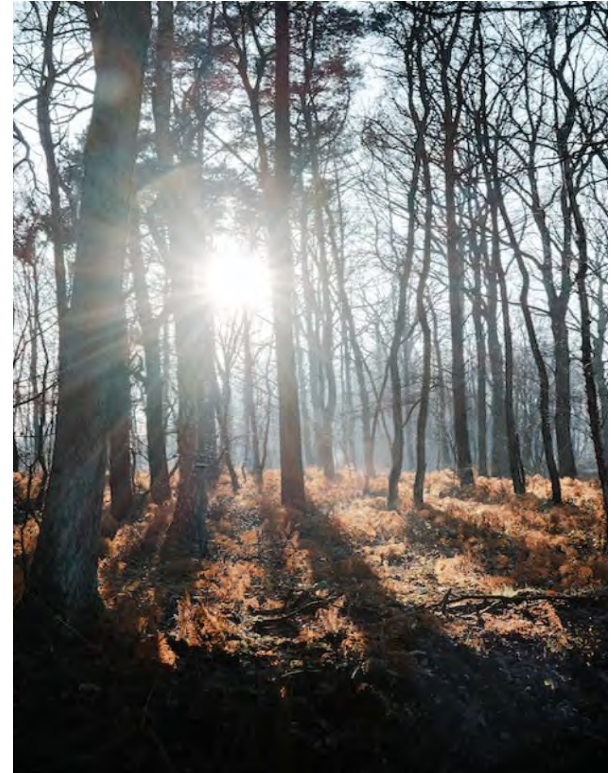
- Vedtatt budsjett
 - Kommunedirektørens forslag
 - Kommuneproposisjon, Statens forventningsbrev, Stortingsproposisjon (forslag til statsbudsjett)
 - dagens drift, tilpasninger og justeringer, videreføring
 - budsjettering av inntekter
 - deflator
 - Kommunestyrets vedtak
 - Vedtaksnivå: Virksomhet
 - Virksomhetsleder fordeler budsjettene for å løse sitt delegerte oppdrag
- Budsjettendring
- Detaljer kontostreng

Spørsmål

Pause

Statsforvalterens rolle

Folkevalgtopplæring 2024

Statsforvalteren og kommuneøkonomi

Fagsjef Mats Willumsen

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Hvem er Statsforvalteren – og hva gjør vi?

- **Kongens og regjeringens representant i fylket**, skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer kan bli fulgt opp
- **Samordne, forenkle og effektivisere** den statlige virksomheten
- Holde **regjeringen og sentraladministrasjonen orientert**
- **Sektormyndighet** med forvaltningsoppgaver for en rekke departementer og direktorater
- **Klagemyndighet** og **tilsynsmyndighet**, skal sikre **rettssikkerhet** for innbyggere, næringsliv og organisasjoner
- Virke til «gavn og beste» for fylket, **ta initiativ** og fremme forslag til løsninger

Eksempel på lyttepostfunksjonen:

Inntektssystemet gir ikke likeverdige tjenester

- Det er Stortingets målsetning at inntektssystemet for kommunene skal legge til rette for et likeverdig tjenestenivå i kommunene.
- Vi mener det er for store inntektsforskjeller mellom kommunene i dag til at vi kan snakke om likeverdige tjenester
- Kvaliteten og omfanget på tjenestene fra kommunene, ikke er uavhengig av hvor du bor i landet
- Dette har vi meldt tydelig fra om til regjeringsapparatet

En av Statsforvalterens kjerneoppgaver: **Kommuneøkonomi**

- En sunn kommuneøkonomi er avgjørende for å kunne levere lovpålagte tjenester med god kvalitet
- Kommuneøkonomien utgjør en stor del av nasjonaløkonomien
- Statsforvalteren skal særlig følge opp kommuner som er i eller står i en situasjon der de kan komme i ROBEK

Kommuneøkonomi: Generalbestemmelse om økonomiforvaltningen

- Kommunenes ansvar å ha en langsiktig økonomiforvaltning
- Trygge det finansielle grunnlaget for kommunenes produksjon av velferdstjenester
- Bærekraft!

§14-1 «*Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen*»:

«Kommuner [...] skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid»

Utklipp:
Kommunal Rapport
20. februar

> ØKONOMI | NYHETER+

Frykter minst 60 år til på Robek

Lovkrav – økonomi og tjenester

Kommuneloven

- Krav til årsbudsjett og økonomiplan, og regnskap
- Balanse!

Særlovene

- Krav til de lovpålagte tjenestene
- Forsvarlighet!

Kommuneøkonomi: Statlig kontroll med kommuner i økonomisk ubalanse

§28-1 Innmelding i Robek dersom

a) Driftsbudsjettet er *vedtatt* med et merforbruk

b) Driftsdelen i økonomiplanen er *vedtatt* med et merforbruk

c) Driftsdelen i økonomiplanen, driftsbudsjettet eller driftsregnskapet [...] viser at et merforbruk skal dekkes *inn over flere enn to år* etter at det oppstod

d) Balanseregnskapet [...] viser et samlet merforbruk fra driftsregnskapet som er *større enn tre prosent* av driftsinntektene

Kommuneøkonomi: I ROBEK

Statsforvalteren skal kontrollere om vedtak om årsbudsjett er lovlig

Nært knyttet til kravene om balanse og realisme

Vedtak om å ta opp lån er ikke gyldig før det er godkjent av Statsforvalteren

Vedtak om å inngå en avtale om leie av varige driftsmidler der leieavtalen kan påføre kommunen utgifter ut over de fire neste budsjettårene

Kommuneøkonomi:

Plikt til å vedta tiltaksplan i ROBEK

- Kommunestyrets ansvar å ta eierskap til egne utfordringer og nødvendige grep for å få kommunen ut av ubalansen
- Tiltaksplanen må innarbeides i budsjett og økonomiplan, og vise hvordan kommunen skal dekke inn merforbruket innen fire år etter at det oppstod
- En del av lovlighetskontroll av budsjettvedtak

§28-4 «Kommunens [..] plikt til å vedta en tiltaksplan»

«Kommunestyret [..] skal fastsette en tiltaksplan som sikrer at økonomien bringes i balanse»

Erfaringer fra arbeid med ROBEEK-kommuner: Noen råd om samhandling

- Tydelig rolleforståelse og gjensidig tillit mellom politikere og administrasjon
 - Felles virkelighetsforståelse
 - Spilleregler
 - Transparens
- Internt politisk samarbeid
 - Lagspill og erkjennelse av felles ansvar i stedet for politisk markeringsbehov
- Styrket budsjettdisiplin, både administrativt og politisk

Erfaringer fra arbeid med ROBEEK-kommuner: Noen råd om budsjettprosessene

- Tidlig involvering adm/pol
- Forutsetninger og politiske føringer på plass
- Men kommunedirektøren må legge fram et forslag til budsjett i tråd med loven

Erfaringer fra arbeid med ROBEEK-kommuner: Behov for langsiktig planlegging

- Generalbestemmelsen setter krav til langsiktighet
- Utviklingen i innbyggertall og befolkningsammansetning
- Innbyggerne sine behov på lengre sikt
- Tilpasse drift, men ikke minst grunnlaget for investeringer
- Alt dette innenfor inntektene man kan regne med å ha

Takk for oss!

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

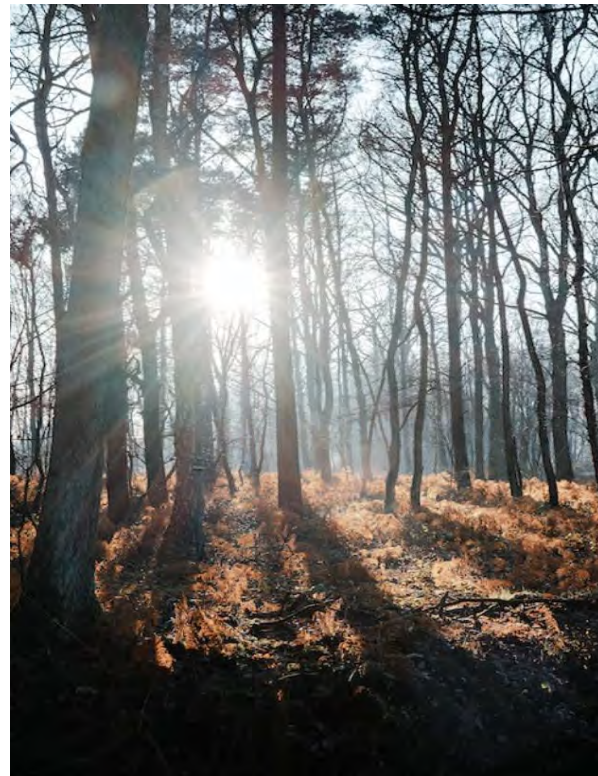
27.02.2024

Pause

Ansvar og fellesskap
Forsvarlighet og utvikling

Alle presentasjoner fra i kveld publiseres på
våre hjemmesider.

Lurer du på noe?
Ring oss:)

Hvordan skape politisk handlingsrom

- stort spørsmål!
- mål: hva kan vi få til sammen!
 - fordele 4,5 mrd kr på best mulig måte?
 - stille spørsmål
 - samfunnsoppdrag
- begrensninger
 - regelverk
 - ressurser; også tidsbruk
- **dine beslutninger**; vedtakene - skaper handlingsrommet
 - **beslutning** om hva som **ikke** skal gjøres
 - **retningen** dere gir

Spørsmål og refleksjon i plenum

Rapportering og analyser

- Virksomhetsstyring
- Rapportere - analysere - justere
 - kan skape handlingsrom
 - kjenne utgangspunktet
 - bruke kunnskapsgrunnlaget til justering
- KOSTRA
 - bruke analyser og kunnskapsgrunnlag forsiktig

Hvilke tema skal vi ta opp neste gang vi møtes i Folkevalgprogram “økonomi”

- Innspill:

Takk for i kveld!
VELKOMMEN
til budsjettseminar
i morgen; 28.2.24

17.00	Velkommen	
17.15	Analyse av økonomi og framtidig tjenestebehov Spørsmål og refleksjoner	Telemarks- forskning
18.15	Pause	
18.30	Strategiprosessen - hvordan skal vi jobbe sammen med Strategidokumentet? - Intro; Hvordan vi jobber i dag (årshjul mv) - Refleksjon: Behov for og innspill til endring? Vi samles i respektive utvalg.	Gro
19.00	Årsresultatet - Hvordan forholde seg til et positivt resultat og disposisjonsfond. Hvilke prinsipper KD forholder seg til. - Spørsmål og refleksjoner	Atle
19.20	Pause	
19.40	Omstillingsarbeidet - B2030; status og prosess	Marit
20.00	Takk for i dag - samlingene 9.4. og 28.5.	Gro

